

Millî Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD)

Cilt: 2- Sayı: 2- Aralık 2018

ISSN: 2587-1331

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN DİN ALGISI* (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Örneği)

Doç Dr. Hasan YAVUZER¹

Mukadder Erdem²

Ümran Açıkgöz³

Özet

İnsan ömrü çocukluk, gençlik ve yaşlılık gibi safhaları içermektedir. Her bir safhanın da kendisine özgü özellikleri vardır. Toplum içerisinde önemli bir oranı teşkil eden gençler ise ülkelerin ve toplumların geleceğini temsil etmekte, toplumun değerleri onlara emanet edilmektedir. Bu bağlamda küreselleşen dünyada üniversite gençliğinin dini algılarının tespiti önem arz etmektedir. Bu çalışmada 2017-2018 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez yerleşkesinde eğitimlerine devam eden 18-30 yaş aralığındaki gençlerin İslamiyet ekseninde din algıları ile dini tutum ve eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez yerleşkesinde ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarında eğitimlerine devam eden 350 öğrenciye tesadüfi örnekleme ile anket uygulanmıştır. Katılımcıların %55,1'i kadın, %44,9'u erkeklerden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi gençliğinin büyük oranda dini hassasiyet sahibi olduğu, inanç, ibadet ve ahlak konusunda dini değerlere önem verdikleri, sosyal hayatlarında da bu değerlerin önemli bir yer tuttuğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genç, Gençlik, Din, Nevşehir, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

*Bu çalışma 20-22 Eylül 2018 tarihlerinde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ev sahipliğinde Nevşehir'de düzenlenen 2. Uluslararası İpek Yolu Sempozyumunda sunulan bildirinin güncellenmesiyle oluşturulmuştur.

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi/ Bölüm Başkanı (hasanyavuzer@nevsehir.edu.tr)

² Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, (mkddr_ordek@hotmail.com)

³ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, (acikgozumran94@gmail.com)

RELIGIOUS PERCEPTION OF UNIVERSITY STUDENTS (NevşehirHacıBektaşVeli University Case)

Abstract

Human life can be divided into phases as childhood, youth and elderliness. And each phase has its own distinctive features. Youth who constitute a significant proportion in society represents future of the societies and countries; their values are entrusted to them. In this context, it is important to determine the religious perception of the university students in globalizing World. This study conducted on the students between the age of 18 and 30 who studied in NevşehirHacıBektaşVeli University in 2017-2018 academic year tried to identify their religious perception along with their religious attitude and tendency within Islam.

In this field study, interviews were done with random sampling and applied 350 participants who are in associate degree program, undergraduate and graduate students. 55,1% of the participants is women while 44,9 % is men. As a result, it is concluded that the students of NevşehirHacıBektaşVeli University have religious perception to a large extend, attach importance to religious values about belief, worship and morality and these religious values take an important place in their social life.

Key Words: Young, Youth, Religion, Nevşehir, NevşehirHacıBektaşVeli University

GİRİŞ

Tüm canlılar gibi insanlar da yaşam ve ölüm arasında birtakım evrelerden geçerler. Bu evreler çocukluk, gençlik ve yaşlılık olarak üç ana evrede sınıflandırıldığı gibi bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde de sınıflandırılmaktadır. Böylesi bir sınıflamaya tabi tutarken öncelikli ölçüt kronolojik sıralama yani yaş olmaktadır. İnsanın geçirmiş olduğu her bir evre ya da dönemin kendisine özgü özellikleri, güzellikleri ve zorlukları vardır. Bu evreler içinde insanın hayat sürecinin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik boyutu ile önemli bir dönemini içeren gençlik dönemi, insanın bedensel, ruhsal ve sosyal gelişmesinin ve kişiliğinin oluşmasında hassas bir dönemi ihtiva etmektedir (akt. Beşirli, 2013, 21).

Genç, buluşa erme ile başlayan fizyolojik ve biyolojik değişmeyi içeren bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir yaş dönemi ve bu dönemin tüm özelliklerini gösteren bir kişidir (Doğan, 2009, 499). Genç ve gençlik kelimesi ergen ve ergenlik yerine de kullanılmaktadır. Gençlik ya da ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik arasında kalan bir ara dönemdir. Milli Eğitim Bakanlığınagöre 12 ile 24, UNESCO'nun tanımına göre 15-25, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün tanımına göre 12-25 yaşları arasında kalan kesim genç olarak adlandırılmaktadır (Gündüz, 2014, 1). Bu yaş aralıklarındaki döneme gençlik dönemindenmektedir. Gençlik; ilim, irfan, sanat ve mesleğin öğrenildiği, evlenip yuva kurmanın gerçekleştiği, bireylerin kimlik arayışına girdikleri ve bir nevi kendilerini bulmak için çabaladıkları dönemdir. Dini sorumlulukların da başladığı gençlik; bireyin ileride bulunmak istediği konuma dair hedefler belirleyip bu yönde çaba göstermeye başladığı ve gösterdiği dönemdir. Gençlik dönemine delikanlılık dönemi de denmektedir. Çünkü bu dönem insanın kanının deli deli aktığı, kendisini ve davranışlarını kontrolünün zorlaştığı, cinsellik dürtülerinin uyandığı, karşı cins yöneldiği, bir bakıma da anlam ve kimlik arayışına koyulduğu dönemdir. Bunlara ilave olarak bu döneminin bir başka özelliği ise kafa karışıklığı, çabuk sıkılma, odaklanamama, istikrarsızlık gibi olumsuzlukların en çok yaşandığı bir dönem olmasıdır.

Verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere gençlik, insanoğlunun en hareketli, en heyecanlı, en güçlü, en verimli ve en zor dönemidir. Bu dönemde insanoğlu hayatında hiçbir dönemde olmadığı bir enerjiye sahip olur. Bunun kontrolünde zorluklar yaşanır. Böyle bir dönemde bir gencin bir dine kendini adanması, o dinin vereceği yasakları kabul etmesi ve hayatını ona göre düzenlemesinin bir takım zorlukları vardır.

Tüm bunlara rağmen toplum içerisinde önemli bir oranı teşkil eden gençler ülkelerin ve toplumların geleceğini temsil etmekte, toplumun değerleri onlara emanet edilmektedir.

Gençlik, yaş sınıflandırmasında bir kategoriye ifade etmesinin yanı sıra sosyolojik düzlemde de ele alınması gereken önemli konulardan biridir. Çünkü yaşa göre yapılan gençlik tanımlarından başka bir de toplumsal rol ve beklentilere göre yani sosyolojik açıdan bir genç tanımlaması ve gençliğe bakış vardır. Gençlik; çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi görevi görür (Lüksülü, 2009, 10). Hangi toplum içsüz edilirse edilsin, gençlik her zaman bir değer olarak kabul görmüştür. Aile Araştırma Kurumu'nun Türkiye'de yaptırdığı araştırmaya göre de gençlik, toplumların kalkınma ve gelişme potansiyelinin en önemli unsuru olmuştur (1997, 3). Bulduğu yaş itibarıyla fiziksel ve psiko-sosyal açıdan da dinamizmi ifade eden genç her açıdan aktif bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle bireylerin ve toplumun kendisinden beklentisi de bu doğrultuda yükselmektedir.

Din ve toplum tarafından kendilerine yüklenen ve kendilerinden beklenen birtakım rol ve sorumlulukların önemli bir kısmı da gençlik döneminde devreye girer. Bu yüzden gençlik; sosyal hayatta olduğu gibi dini literatürde de sıklıkla vurgulanan bir olgudur.

Din ise insanlık kadar eski, aynı zamanda toplumların vazgeçemediği temel kurumlarından bir tanesidir. Dindarlık, belli bir dinin inanç ve öğretilerinin belli bir zaman ve şartlarda belli bir kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanmasını ifade etmektedir (Hökelekli, 2010,31). “Günlük dilde din ile dindarlık kelimeleri benzer hatta aynı anlamlarda görülse de din, inananın uyması gereken kurallar bütünü ise dindarlık, bu kuralların kişiler üzerinde somutlaşması, bir yaşam tarzına dönüşmesidir. Çünkü bir olgu olarak dindarlık salt yaşantı boyutu olan sosyal yönü değil; aynı zamanda kişinin bireysel yönünü de etkileyen psikolojik boyutunu da kapsar mahiyettedir” (Işık, 2018,26). Buradan hareketle dindarlığın günlük yaşam içerisinde dinin inanç, ibadet ve ahlak kurallarının davranış ve düşüncelere yansımaları olduğunu söyleyebilmekteyiz. Kişide bu yansımaları görebilmek için çocukluk döneminde dinin inanç, ibadet ve ahlaki kurallarının çocuklara iyi öğretilmesi, bunların hayata tatbiki konusunda da kendilerine yardımcı olunması önem arz etmektedir. Onları dini bilen, seven ve gereklerini yerine getiren biri olarak yetiştirme konusu da yine önem arz eden konulardır. Aksi takdirde din eğitimi almayan, dini pratikleri yerine getirerek büyümeyen bir çocuğun gençlik döneminde dini pratikleri yerine getirmesi zor olacak ve yapması gereken görevleri çeşitli bahaneler ile geçiştirmeye çalışacaktır. Örneğin kışın soğukta abdest almak istemeyecek, dışarıda olduğunda namaz kılmayacak, yazın sıcak günlerinde oruç tutmayacaktır. Ya da arkadaşları ile birlikte eğlenirken namaz vakti gelip geçecek ama bu durum onu rahatsız etmeyecektir. Haramlardan sakınma konusunda da benzer mazeretler ile dinin yasakları çiğnenebilecektir. Bu nedenle bir gencin bir din ya da ideolojiyi tam olarak yaşayabilmesi ve ona tam olarak faydalı olabilmesi için öncelikle o din ya da ideolojiyi benimsemesi, kurallarını bilmesi ve onları yerine getirmek için fedakarlıkta bulunması gerekir.

Pek çok özelliği bulunan ve toplumda önemli bir kesimi oluşturan gençler dinlerin daima ilgi odağında olmuştur. Gençlik döneminde kazanılan dini bilgi, ahlak ve dini yaşantı hayatın daha sonraki bölümlerini de etkilemektedir. Üniversite gençliği ise dini bilgi ve yaşantı bakımından belli birikimleri olan gruptur. Buldukları ortam ise diğer alanlarda olduğu gibi dinin inanç, ibadet ve ahlak anlayışlarını da etkilemekte, olumlu ve olumsuz pek çok gelişmelere sebep olmaktadır.

Araştırmanın Amacı; Diğer temel kurumlarda olduğu gibi din kurumu da genç ve gençlik üzerinde özellikle durmuştur. Bu nedenle toplumda önemli bir kesimi oluşturan gençler dinlerin daima ilgi odağında olmuştur. Toplumda mevcut olan din ve din algısı ise gençlerin dini inanç ve dindarlık boyutunu etkilemiş ve hala etkilemektedir. Geçmişte olduğu gibi günümüz toplumlarının dini yaşayış şekillerinde çağın dinamiklerine paralel olarak değişmektedir. Araştırmamızın temel amacını değişen din algısının ve dindarlığın üniversite gençliği özelinde meydana getirdiği dönüşümlerin incelenmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda inanç, ibadet ve ahlak boyutlarıyla gençlerin din algısını araştırmak hedeflenmektedir.

Önem; İnsanoğlunun en hareketli, en heyecanlı, en güçlü ve en verimli dönemi olan gençlik dönemi aynı zamanda delikanlılık dönemi demektir. Bu dönem insanın kanının deli deli aktığı, karşı cinse yöneldiği, cinsellik dürtülerinin uyandığı, anlam ve kimlik arayışına koyulduğu dönemdir. Bu dönem kafa karışıklığı, çabuk sıkılma, odaklanamama ve

istikrarsızlık gibi olumsuz yönleri i çerisinde barındıran bir dönemdir. Böyle bir dönemde bir gencin bir dine kendini adanması, o dinin vereceği yasakları kabul etmesi ve hayatını ona göre düzenlemesinin bir takım zorlukları vardır.

Bir gencin bu zorlukları aşabilmesi o dine tam olarak inanması, yeterli dini bilgiye sahip olarak o dinin mesajlarını anlaması ve dinin kendisinden beklentileri bilmesine, ortamın da ona müsait olmasına bağlıdır. Oysa günümüzde hemen hemen pek çok gencin zihni zararlı alışkanlıklarla ve eğlence kültürü ile dolup taşmakta, kendisini meşgul eden pek çok şey bulunmaktadır. Böyle bir ortamdadin, dini değerler ve dini görevlerin gençler tarafından çok önemsenmediği ve bu gibi konuların gençlerin aklına pek gelmediği şeklinde toplumda yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Söylentilerden yola çıkmak yerine sosyolojik açıdan toplumun önemli bir kesimini oluşturan gençlerin İslam dini, onun emir ve yasakları başta olmak üzere din bilgisinin ve din algısının tespit edilmesi önem arz etmektedir. Gelecekte toplumun liderleri olabilecek ve topluma yön verecek üniversite gençliğinin din algısını belirlemek ise daha da önem arz etmektedir. Tarihi ve turistik özellikleriyle bilinen ve yurdun dört bir yanından olduğu gibi yurt dışından da öğrencilerin eğitim gördüğü Kapadokya bölgesindeki Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesindeki heterojen bir görünüm arz eden gençlerin din, inanç, ibadet ve ahlaki değerler hakkındaki bilgi ve yaşam tarzlarının araştırılması çalışmaya başka bir önem katacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Yöntemi; Araştırmada örneklemeimizi oluşturan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez kampüsündeki öğrencilere anket uygulanmış, öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda gençlerin dini algı, bilgi ve eğilimleri ölçülmüştür. Çalışmada olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türü olan nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından uygulanan anket metodu ile toplanmıştır.

İki boyuttan oluşan anket çalışmasının ilk kısmında inanç ile ilgili sorulara katılma durumu göz önünde bulundurularak üçlü likert (katılıyorum/katılmıyorum/kararsızım) kullanılmıştır. İkinci kısımda genel olarak ibadetlerin (gözlenme/tekrarlanma düzeyi/frekans/sıklığı) belirlemek için üçlü likert (sık sık-bazen-hiçbir zaman) kullanılmıştır. Olasılıklı örnekleme yöntemlerinden biri olan tabakalı örnekleme yöntemi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25 Nicel Veri Analiz Programı ile analiz edilmiştir.

Sınır; 2017-2018 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez yerleşkesinde önlisans, lisans ve lisansüstü programlarında eğitimlerine devam eden öğrenciler araştırma evrenimiz olmuştur. 350 öğrenciye tesadüfi örnekleme ile anket uygulanmıştır. Katılımcıların %55,1'i kadın, %44,9'u erkeklerden oluşmaktadır.

Örnekleme Grubumuzun Genel Özellikleri ve Bulgular

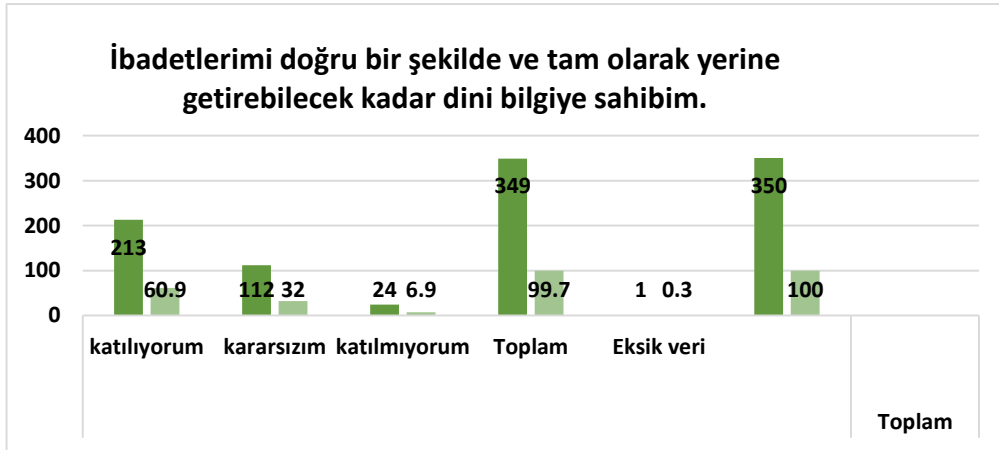
Örnekleme grubumuzu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin merkez kampüsündeki öğrenciler oluşturmaktadır. Anketimiz toplamda 350 kişiye uygulanmıştır. Anketimize katılanların % 55,1'i kadın ve %44,9'u erkektir. Katılımcıların %4,3'ü önlisans, %91,1'i lisans, %4,6'sı ise lisansüstü programlarda eğitime devam etmektedir. Katılımcıların yaş aralıkları %90,6 oranında 18-23 yaş, %9,4 oranında 24-30 yaş olarak belirlenmiştir. Örnekleme grubumuzdaki katılımcıların %2,3'ü evli, %97,7'si

bekârdır. Katılımcıların aylık gelirleri %56,6'sı 0-500 arasında, %25,1'i 501-1000 arasında, %16,0'ı ise 1001 ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Katılımcıların %2,3'ü ise gelir durumunu belirtmemiştir. Öğrencilere uygulanan ankette sorulara verilen cevaplar şöyle olmuştur.

Allah'ın varlığına, birliğine bizi yaratıp yaşattığına inanıyorum.⁴

	Sıklık	Y üzde	Ge çerli Y üzde	Toplam Y üzde
Katılıyorum	337	96,3	96,8	96,8
Kararsızım	5	1,4	1,4	98,3
Katılmıyorum	6	1,7	1,7	100,0
Toplam	348	99,4	100,0	
Cevapsız	2	,6		
Toplam	350	100,0		

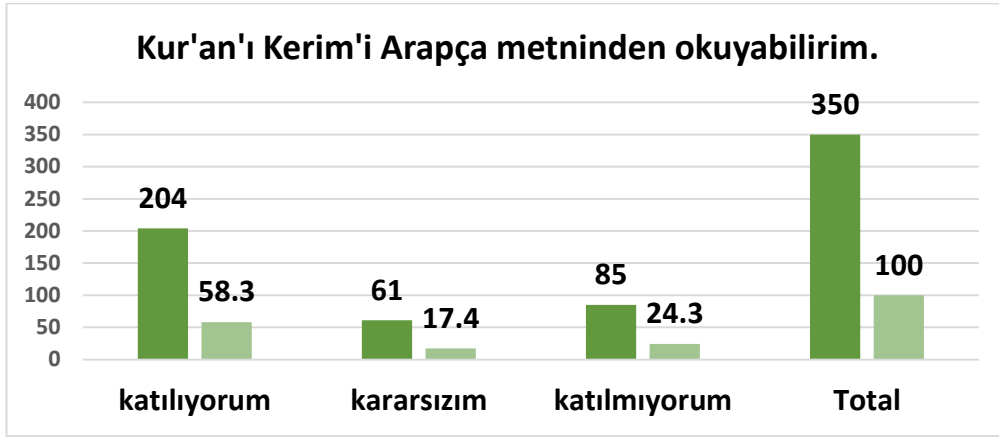
Ölçeğimizin ilk sorusu olan “Allah'ın varlığına, birliğine bizi yaratıp yaşattığına inanıyorum” ifadesine %96.3 gibi bir oran yani 337 kişi katılıyorum cevabını verirken %1.4'lük dilim kararsızım, %1.7 ise katılmıyorum cevabı vermiştir. Katılımcıların %0,6'sı önermeyi cevaplamamıştır. Geçerli cevaplardan üniversite gençliğinin %96.8 gibi yüksek bir oranda Allah'ın varlığı ve birliğine inandığı görülmekte, gençler arasında Allah'a iman konusunda ciddi bir problem olmadığı anlaşılmaktadır.

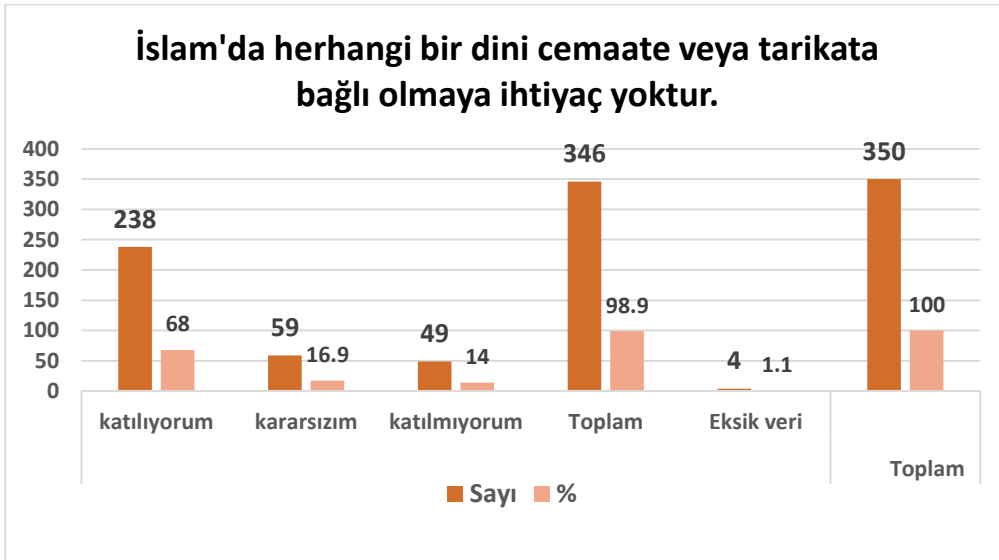
“İbadetlerimi doğru bir şekilde ve tam olarak yerine getirebilecek kadar dini bilgiye sahibim” önermesi gençlerin kendilerini bir öz değerlendirmeye tabi tutması açısından önem taşımaktadır. % 60.9 gibi bir oran katılıyorum cevabını verirken % 32.0 oranında kararsızım, % 6.9'u ise katılmıyorum cevabını vermiştir. % 60.9'a tekabül eden 213 kişi sahip olduğu bilgilerin kendilerine yeteceğini düşünmekte, %32.0 dini bilgisi olmakla beraber bunun yeterliliği konusunda tereddüdü bulunmaktadır.% 6.9'u ise ibadetlerini tam ve doğru olarak

⁴“Kulat, M. A. (2017). Türkiye’ de toplumun dine ve dini değerlere bakışı. Ankara: MAK Danışmanlık” adlı çalışmada da aynı soru bulunmaktadır.

yapabilecek yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %0,3'ü bu soruyu cevaplamamıştır.

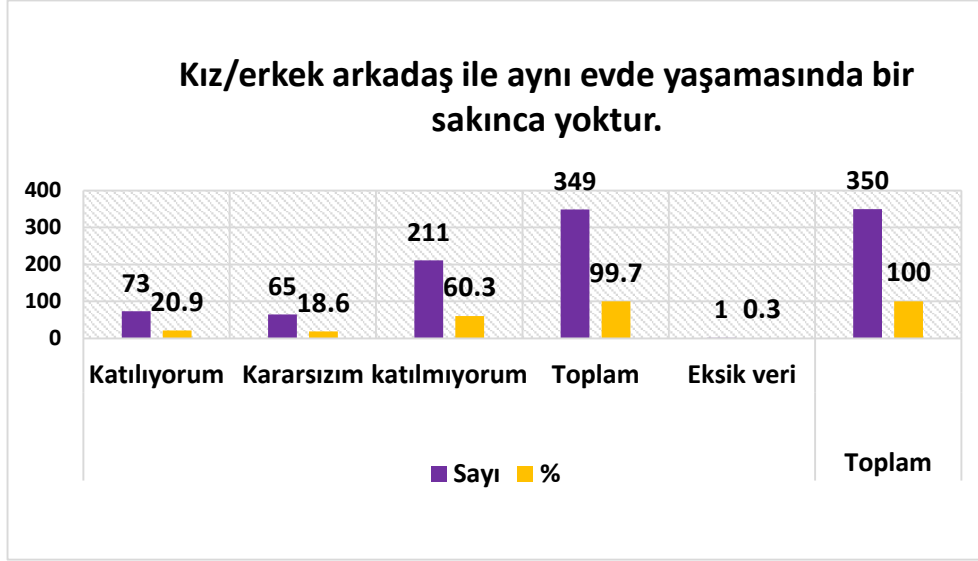
“Kur'an'ı Kerim'i Arapça metninden okuyabilirim”⁵ ifadesi ile gençlerin kutsal kitaplarını indirilmiş olduğu dil üzerinden okuyup okuyamadıklarına dair bilgiye ulaşılmaya çalışılmıştır. % 58.3'ü katılıyorum, % 17.4'ü kararsızım, % 24.3'ü ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu rakamlara göre 350 kişiden %58.3'e tekabül eden 204'ü Kur'an'ı Kerim'i Arapça metninden okuyabildiğini ifade ederken %17.4'e tekabül eden 146 kişi kararsız olduğunu ifade etmiştir. %17.4 kararsızım cevabı Kur'an'ı Kerimi Arapça metninden okuyabildiğini ancak doğru okuyup okuyamadığı konusunda tereddütlerinin olduğu ya da iyi okuyamadığı şeklinde değerlendirilmiştir. Kur'an Kerimi orijinal metninden okuyamadığını beyan edenler ise %24.3 olarak belirlenmiştir.

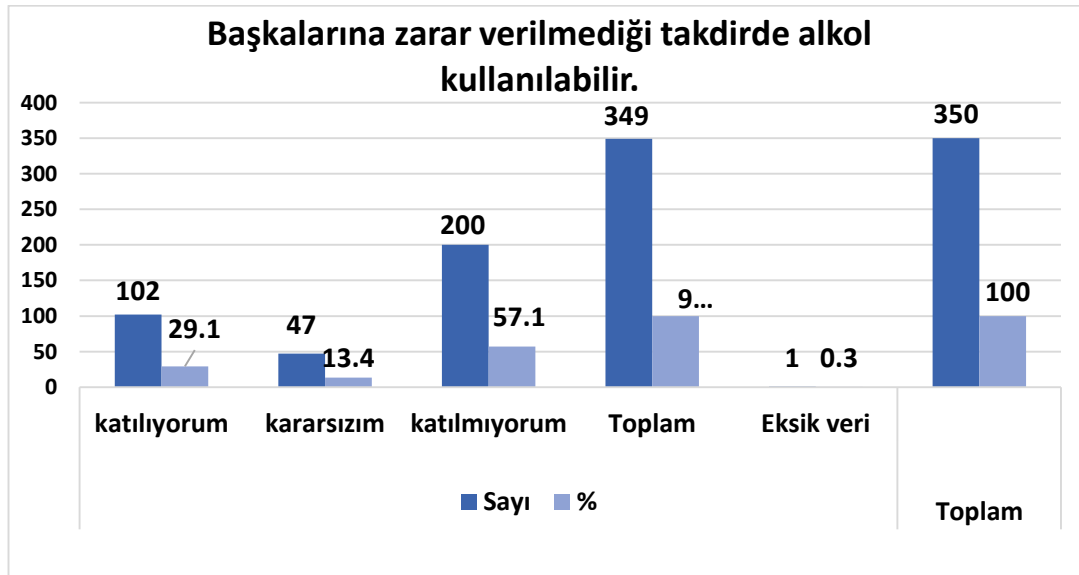
Bu soru ile katılımcıların cemaat veya tarikatlara bakış açıları ortaya çıkarılmak istenmiştir. %68.0 cemaat veya tarikata bağlanmaya gerek olmadığını düşünürken %16.9'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. %14.0 ise cemaat veya tarikata bağlılığa gerek olduğu görüşünü paylaşmıştır. Yüksek oranda olumsuz cevabın çıkması toplumumuzun

⁵“Kulat, M. A. (2017). Türkiye’ de toplumun dine ve dini değerlere bakışı. Ankara: MAK Danışmanlık” adlı çalışmada da aynı soru bulunmaktadır.

içinde bulunduğu durum ile de ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. İslam’da herhangi bir cemaat veya tarikata bağlanmaya gerek olmadığını düşünenlerin %68 gibi yüksek bir oranda çıkmasında 15 Temmuz 2016 da gerçekleşen darbe ve bu darbeyi gerçekleştiren FETÖ örgütünün bir cemaat yapılanması şeklinde ortaya çıktığı ve geliştiğinden yola çıkarak verilen tepkilerin de etkin olduğu değerlendirilmektedir.

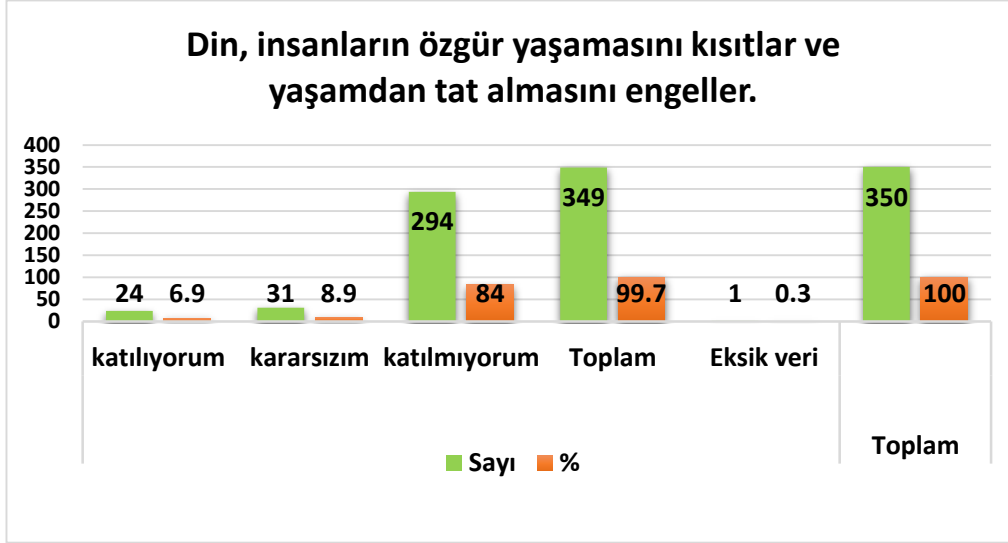

Üniversite gençlerine kız ve erkek arkadaşların aynı evde yaşamasına ne tepki verdiklerini görmek ve bu konudaki düşüncelerini belirlemek adına bu soru yöneltilmiştir. %60.3’ü gibi yüksek bir oranda katılımcı bu fikre katılmadığını, kız erkek arkadaşın aynı evde kalmasını doğru bulmadığını beyan etmiştir. %20.9’u birlikte kalınmasında bir sakınca görmediğini ifade etmiştir. %18.6’sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %0,3’ü ise bu soruyu cevaplamamıştır.

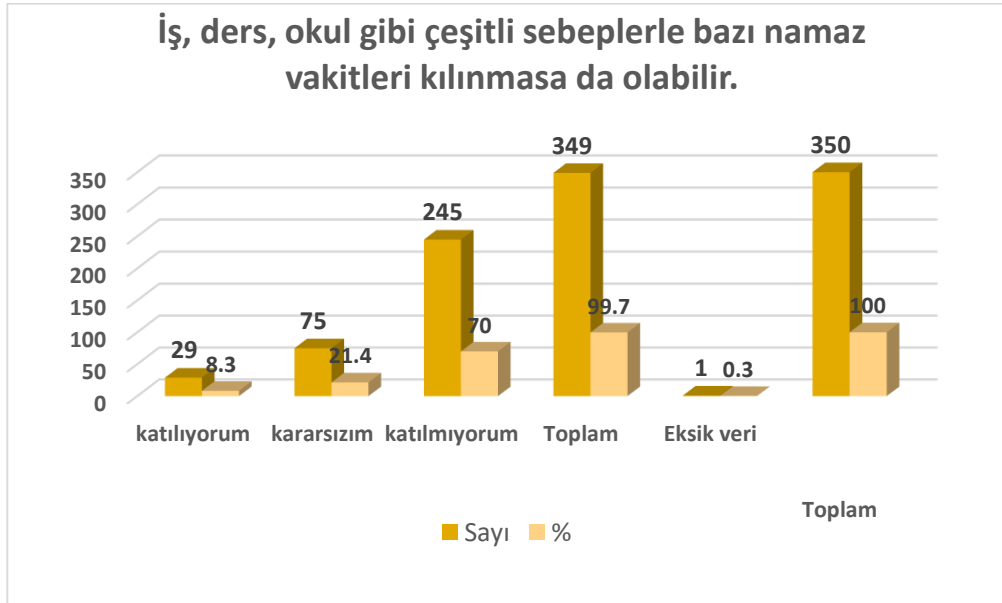

Gençlerin alkol kullanımını din kuralları bağlamında değerlendirmesi amacıyla bu soru yöneltilmiştir. “Başkalarına zarar verilmediği takdirde alkol kullanılabilir” ifadesine %29,1’i katılıyorum, kimseye zararı yoksa kullanılabilir derken, %13,4 kararsız

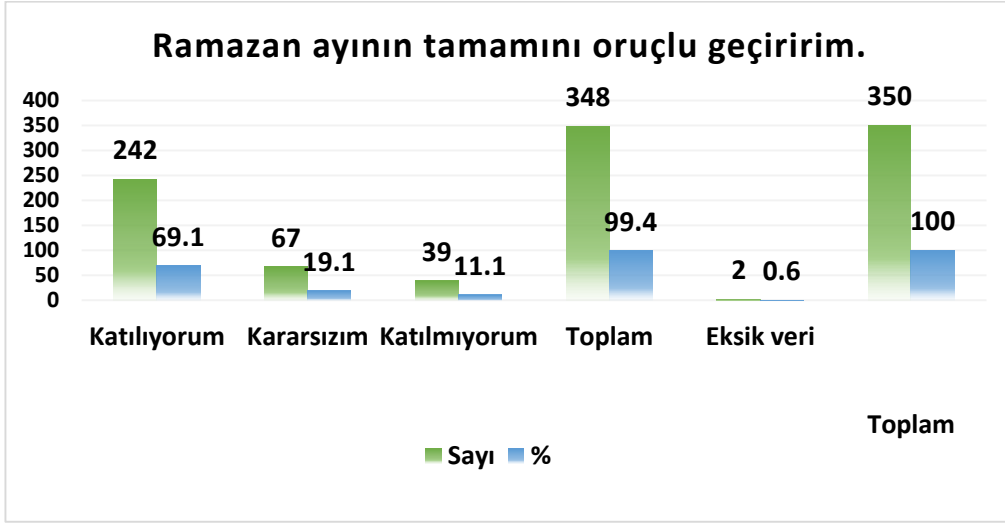
olduğunu ifade etmiştir. Geri kalan %57,1'i katılmıyorum diyerek dinen haram olduğu kesin olarak bildirilen bir konuda herhangi bir şart aramanın doğru olmadığını belirtmiştir. Belki de dini bilgisinin yetersizliğinden kaynaklandığı için kararsız kalanları da dahil ettiğimizde %70,4 gibi yüksek bir oran başkalarına zarar verilmediği takdirde alkol kullanılabileceği görüşüne katılmamaktadır. Katılımcıların %0,3'ü soruyu cevaplamamıştır.

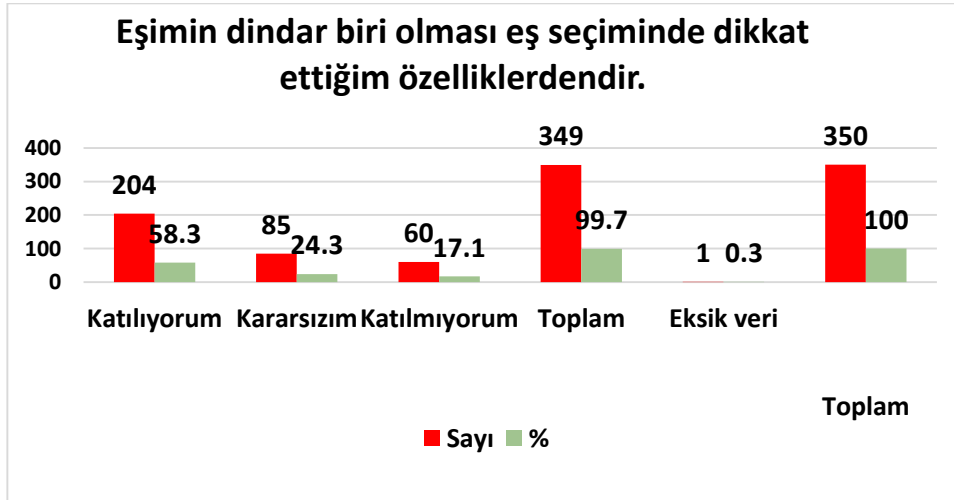
Kuralların ve sınırlamaların en çok zorladığı yaş grubu belki de gençlerdir. Bu soru gençlerin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla yöneltmiştir. Din kurallarının yaşamın tadını almanın önünde bir engel olup olmadığının sorgulandığı bu soruya gençler %84,0 gibi yüksek bir oranla katılmıyorum cevabını vermiştir. %8,9'u kararsız olduğunu ifade ederken %6,9'luk kısım dini kuralların özgür yaşamayı kısıtladığını belirtmiştir. Katılımcıların %0,3'ü önermeyi cevaplamamıştır.

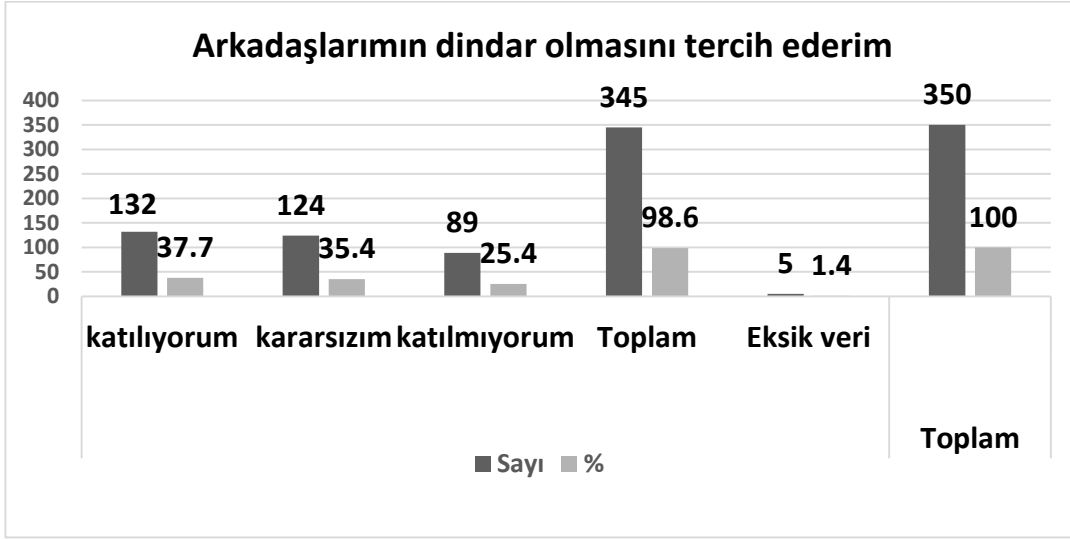
İş, ders, okul gibi çeşitli sebeplerle bazı namazlar kılınmasa da olur şeklindeki bir soruya öğrencilerin %70'i katılmadığını belirtmiş, katılanlar %8,3 olmuştur.

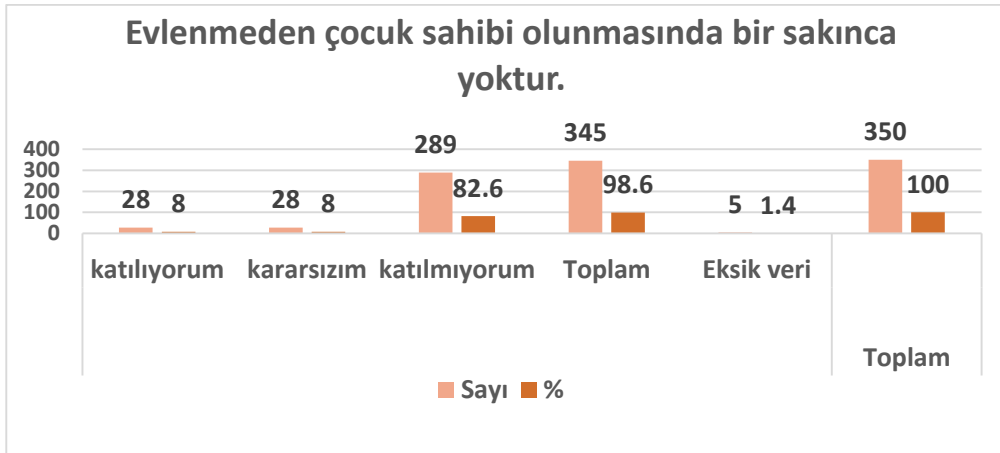
Farz ibadetlerden bir diğeri olan Ramazan Ayı orucunu katılımcıların yerine getirme oranını görmek amacıyla sorulan bu soruya %69,1'i Ramazan Ayı'nın tamamını oruçlu geçirdiğini ifade etmiştir. %19,1'i kararsızım seçeneğini işaretlemiş, %11,1'i ise katılmıyorum diyerek tamamını oruçlu geçirmediğini ifade etmiştir. Kararsız olanların tamamı olmasa da ramazan ayında orucun bir kısmını tuttıkları değerlendirildiğinde gençlerin ramazan orucuna büyük önem verdikleri ortaya çıkmaktadır. Sorudaki katılmıyorum diyen %11.1hiç oruç tutmayanlar olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların %0,6'sı önermeyi cevaplamamıştır.

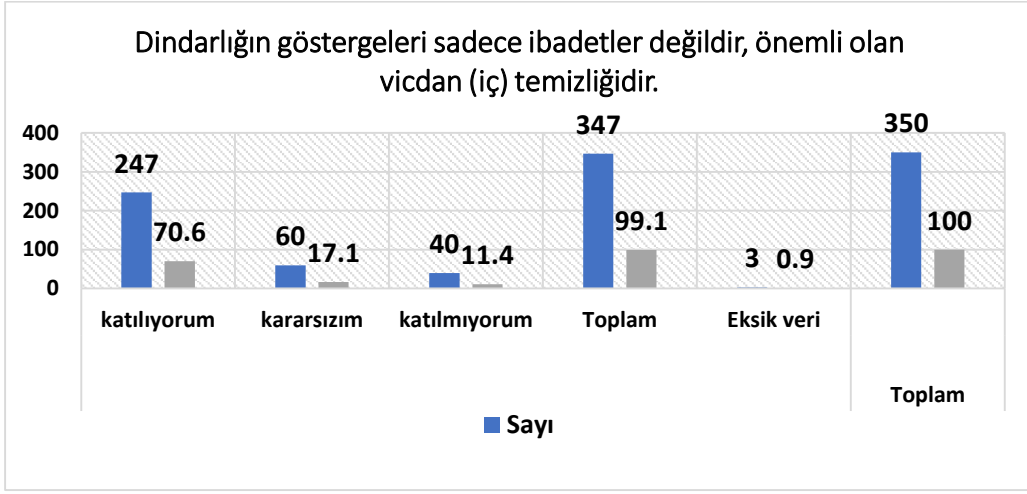
Eşimin dindar olması eş seçiminde dikkat ettiğim özelliklerdendir sorumuza katılımcılar %58,3 gibi bir oranla katılıyorum cevabını vermiştir. %24,3 gibi bir oran bu konuda kararsız kalırken, %17,1 katılmıyorum cevabı vermiştir. Katılımcıların %0,3'ü soruyu cevaplamamıştır. Veriler gençlerin eş seçiminde dindarlık konusuna önem verdiğini ortaya koymaktadır. Eş seçiminde eşinin dindar olmasının kendisi için önemli olmadığını dile getirenler sadece %17,1 olarak belirlenmiştir.

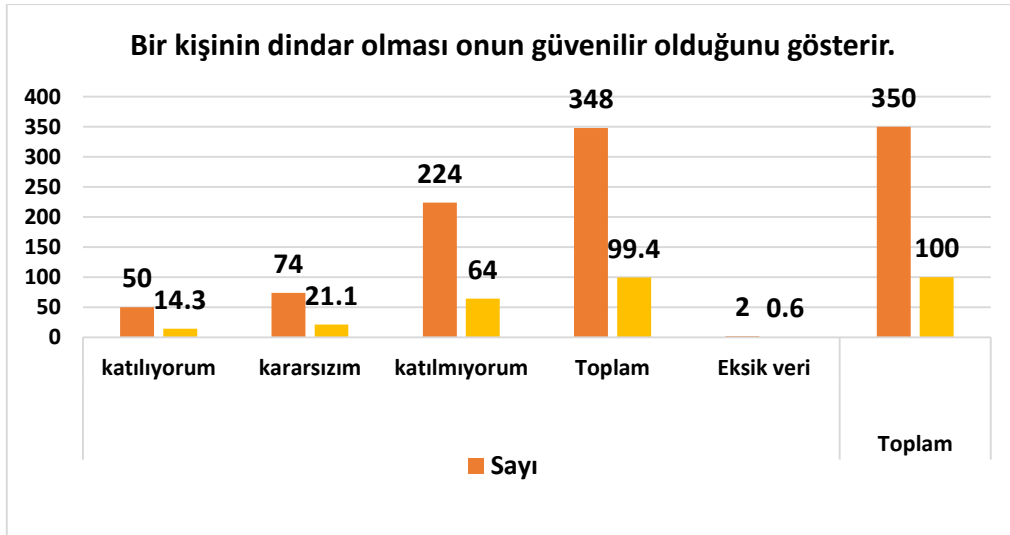
“Arkadaşlarımın dindar olmasını tercih ederim” önermesine verilen cevaplar neredeyse eşit olarak dağılan bir oranlama oluşturmuştur. %37,7 katılıyorum , %35,4 kararsızım, %25,4 katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu oranlama doğrultusunda gençlerin arkadaş seçiminde dindarlığı kuvvetli bir tercih nedeni olarak kabul etmedikleri anlaşılmaktadır. Arkadaş seçiminde dindarlık eş seçiminden daha az etkileyici olarak düşünülmüştür. Katılımcıların %1,4’ü önermeyi cevaplamamıştır.

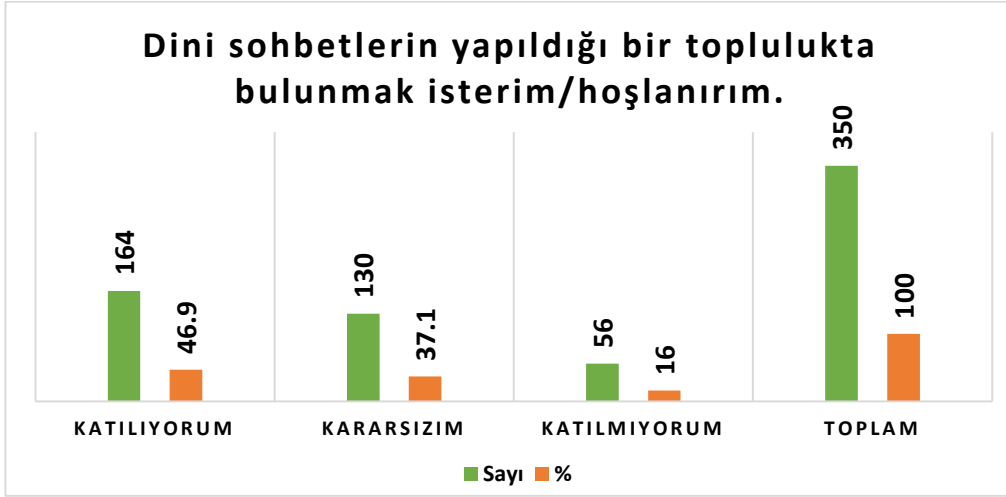
Katılımcıların % 82,6 gibi yüksek bir oranı “Evlenmeden çocuk sahibi olunmasında bir sakınca yoktur” önermesine katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu cevaplar gençlerin evlilik kurumunun hassasiyetini ve bununla birlikte toplumsal değerlere bağlılıklarını göstermektedir. Katılımcılardan kararsızım ve katılmıyorum diyenlerin oranı %8,0 ile aynı olmuştur. Katılımcıların %1,9’u önermeyi cevaplamamıştır.

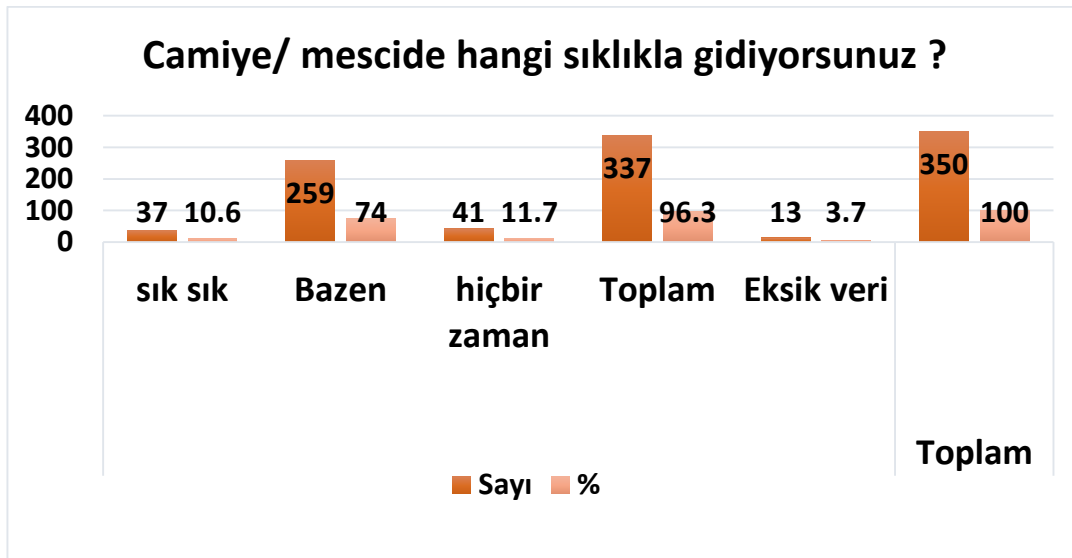
Dindarlığın göstergeleri sadece ibadetler değildir, önemli olan vicdan (iç) temizliğidir. Bu önermeye verilen cevaplar %70,6 oranında katılıyorum, %17,1 kararsızım, %11,4 ise katılmıyorum şeklindedir. Katılımcıların %0,9 u önermeyi cevaplamamıştır. Gençler dindarlığın göstergeleri arasında yer alan ibadetin kişiyi olgunlaştırması gerektiğini dile getirmekte, bu olgunluğu kazandırmayan ibadetin yeterli olmadığı görüşünü savunmaktadır. Bu doğrultuda dindar olmanın yalnızca ibadetlerle sınırlandırılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılar "Bir kişinin dindar olması onun güvenilir olduğunu gösterir" önermesine %64,0 oranında katılmıyorum cevabı vererek güvenilir olmanın dindar olmakla eşdeğer olmadığını belirtmişlerdir. %21,1 kararsızım cevabını verirken sadece %14,3 oranında katılıyorum diyerek dindar olanın güvenilir olduğu fikrini kabul etmiştir. Katılımcıların %0,6'sı soruya cevap vermemiştir. Bu soruya verilen cevaplar çok dikkat çekici bulunmuş, katılımcıların %64'ü dindar insanlara güvenmediğini belirtirken bu konuda kararsız olanlarla beraber oran %85,1'e yükselmekte, dindarlar ve dindar geçinenler adına düşündürücü bir tablo ortaya çıkmaktadır.

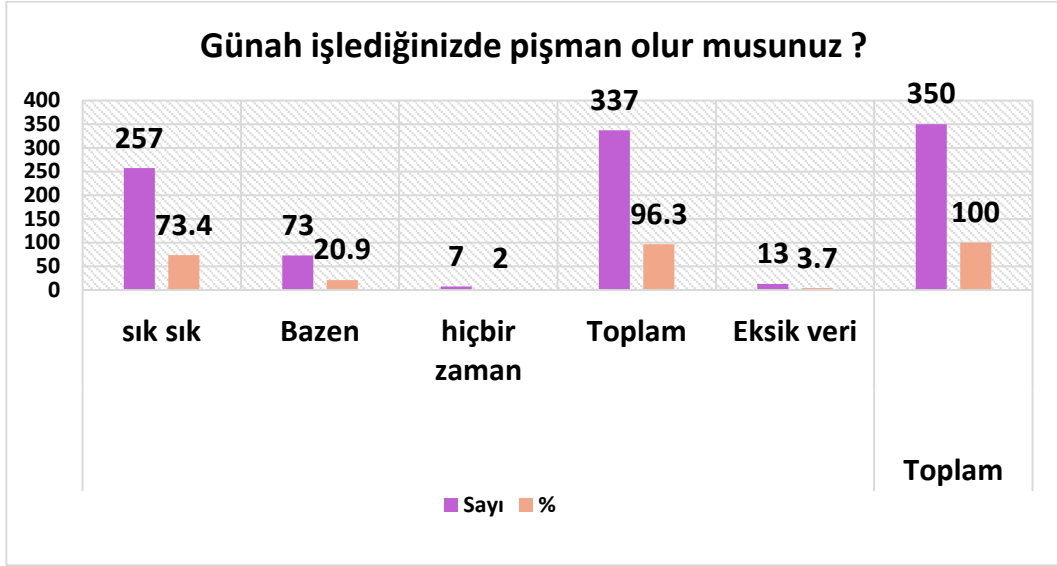

Dini sohbetlerin yapıldığı bir toplulukta bulunmak isterim/hoşlanırım önermesine katılımcıların %46,9 oranında katılıyorum yanıtı verirken %37,1 oranında kararsızım ve %16,0 oranında da katılmıyorum cevabını vermiştir. Gençlerin kararsızım cevabındaki %37,1 oranının 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında yaşanan cemaat vs. gibi yapılanmalardan etkilendikleri ihtimalini kuvvetlendirmekte olduğu değerlendirilmektedir.

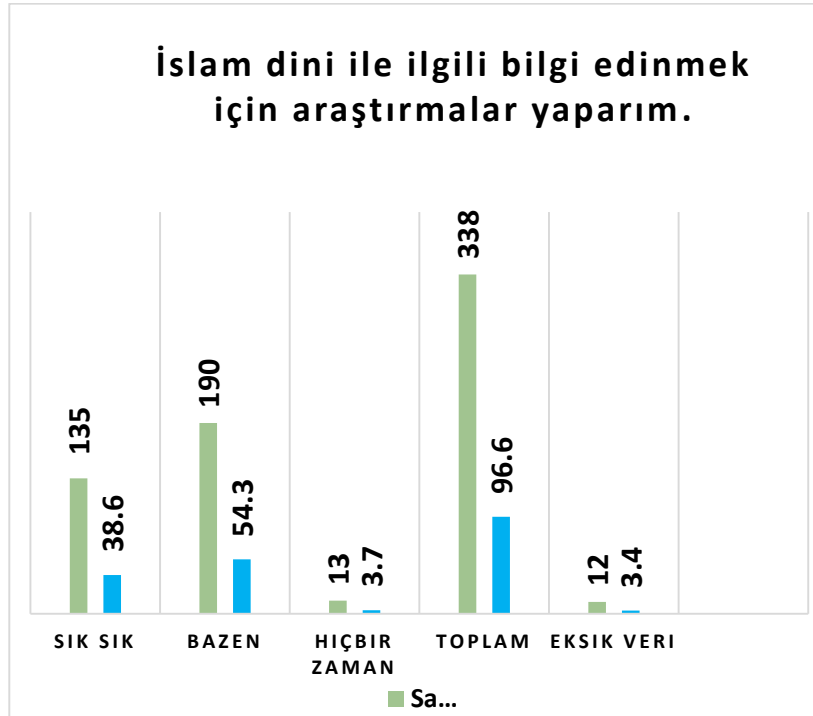

“Camiye/ mescide hangi sıklıkla gidiyorsunuz?”⁶ sorusuna katılımcıların %11,7’si hiçbir zaman gitmediğini belirtmiştir. %10,6’sı sık sık, %74 bazen cevabını vermiştir. %3,7’si bu soruya cevap vermemiştir. Camiye bazen gidenlerle sık sık gidenlerin toplamı %84.6 gibi yüksek bir orana tekabül etmektedir.

⁶“Kulat, M. A. (2017). Türkiye’ de toplumun dine ve dini değerlere bakışı. Ankara: MAK Danışmanlık” adlı çalışmada da aynı soru bulunmaktadır.

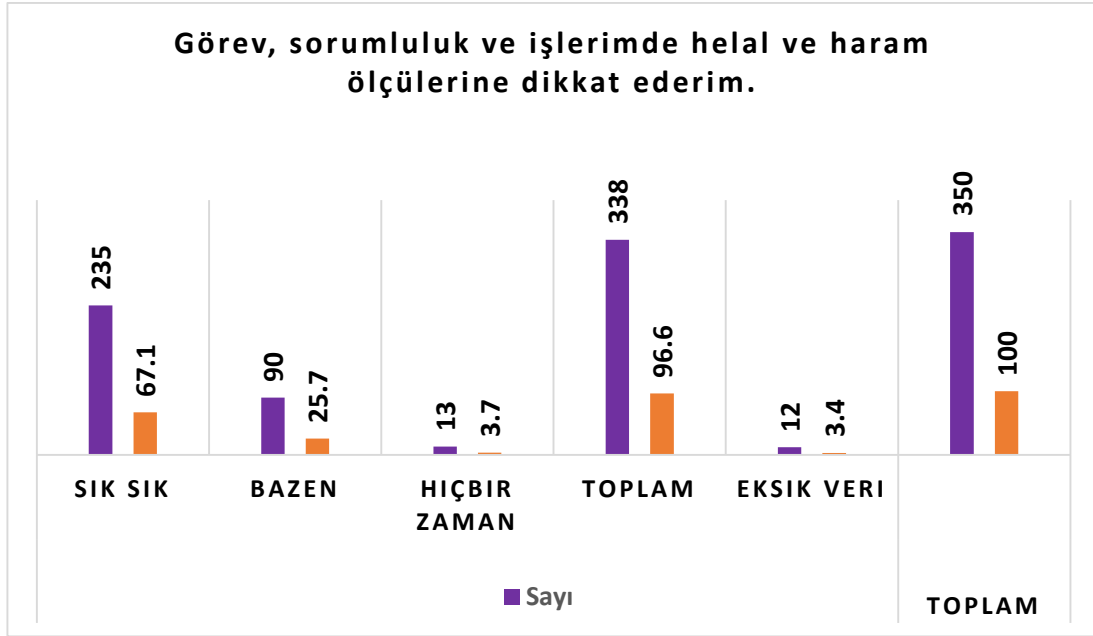
“Günah işlediğinizde pişman olur musunuz?”⁷ sorusuna katılımcıların büyük bir çoğunluğu %73,4 oranında sık sık cevabı vermiştir.%20,9 oranında bazen cevabı verilirken %2,0 oranında hiçbir zaman demiştir. Katılımcıların %3,7’si soruyu cevaplamamıştır. %94 oranında bir katılımcı sık sık veya bazen de olsa yaptığı hatadan ve işlediği günahı pişmanlık duyduğunu dile getirmektedir. Hiçbir zaman pişmanlık duymadığını belirtenler ise sadece %2 olarak belirlenmiştir.

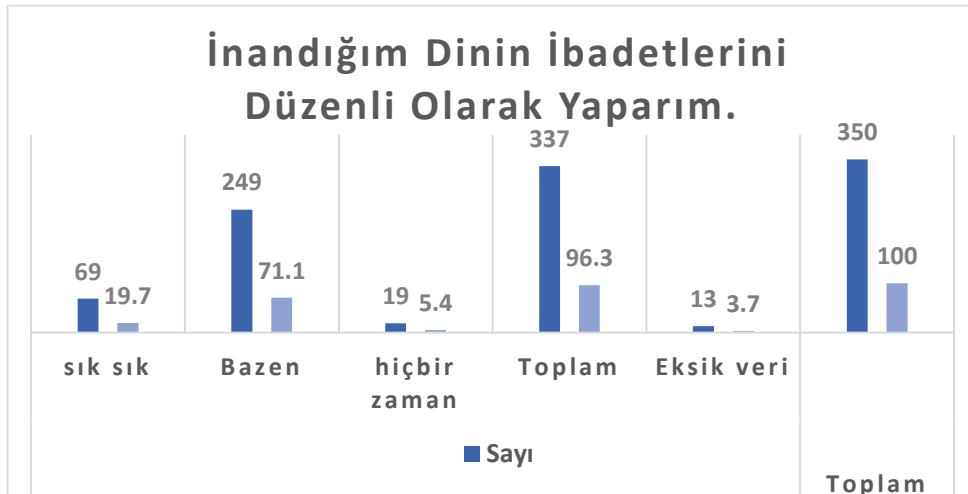
“İslam dini ile ilgili bilgi edinmek için araştırmalar yaparım” önermesine katılımcıların yarısından fazlasına tekabül eden %54,3 oranında bazen, %38,6 oranında sık sık ve %3,7 oranında ise hiçbir zaman cevabı verilmiştir. Katılımcıların %3,4’ü soruyu cevapsız

⁷“Kulat, M. A. (2017). Türkiye’ de toplumun dine ve dini değerlere bakışı. Ankara: MAK Danışmanlık” adlı çalışmada da aynı soru bulunmaktadır.

bırakmıştır. İslam dini ile ilgili bilgi edinmek için sık sık ve bazen araştırma yapanların oranı %92,9 gibi yüksek orana tekabül etmektedir.

“Görev, sorumluluk ve işlerimde helal ve haram ölçülerine dikkat ederim” önermesine %67,1 gibi büyük bir oran sık sık cevabı vermiştir. Katılımcıların %25,7’si bazen yanıtını verirken %3,7’si hiçbir zaman demmiştir. Katılımcıların %3,4’ü önermeyi cevapsız bırakmıştır. Helal ve harama dikkat etmeyenlerin oranı sadece %3.7 olarak belirlenmiş, %95.8 gibi yüksek bir oran katılımcı görev, sorumluluk ve işlerinde helal ve haram ölçülerine dikkat ettiğini beyan etmiştir.

“İnanmadığım dinin ibadetlerini düzenli olarak yaparım” sorusuna %71,1 gibi büyük bir oranda bazen yanıtı verilmiştir. Gençlerin %19,7’si inandığım dinin ibadetlerini düzenli olarak sık sık yaparım derken %5,4’ü hiçbir zaman demmiştir. Katılımcıların %3,7’si soruyu cevaplamamıştır. Verilen cevaplara göre gençlerin ibadetin dindeki yerini ve önemini bildikleri, bunun bir görev olarak bilincinde oldukları dikkat çekmektedir. Ancak uygulamaya gelindiğinde aynı hassasiyeti göstermedikleri görülmüştür. En büyük oran %71.1 ile bazen

cevabını vermiştir. Bununla birlikte ibadetleri bazen ve sık sık yapanlarla birlikte ibadet yapanlar %90.8 gibi yüksek bir orana tekabül etmekte, hiç ibadet yapmayanlar ise sadece %5,4 olarak görülmektedir.

“Çocuklukta aile, cami, Kur’an kursu gibi kurumlarda dini bir eğitim alınması önemli ve gereklidir” önermesine %82.6 oranında katılıyorum,%9.4 kararsızım, %7.7katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %0,3’ü önermeyi cevaplamamıştır. Aile, cami ve okul gibi kurumlarda dini bir eğitim alınması %82.6 oranındaki katılımcı tarafından tasvip edilmektedir.

Gençler İslam dininin kutsal kitabı olan Kur’an’ı Kerim’in mealini okuyup okumadıkları sorusuna % 55.4 katılıyorum derken % 21.4 kararsızım, % 23.1 ise katılmıyorum cevabını vermiştir. İslam dininin kutsal kitabı olan Kur’an’ı Kerim’in mealini okuyanlar % 55.4, okumayanlar ise % 23.1 olarak belirlenmiştir. Kararsız olanların tamamının ya da bir kısmının belkide meal okumaya başlamış ama bitirememiş olduğu için böyle bir cevap vermiş olabileceği değerlendirilmiştir.

“Peygamberimiz Hz. Muhammed’in hayatını okudum/biliyorum” önermesi ile katılımcıların Peygamberimiz Hz. Muhammed’in hayatı hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları ölçülmek istenmiştir. %82.9 (290 kişi) katılıyorum cevabı verirken %13.4 (47 kişi) kararsız olduğunu belirtmiştir. Geri kalan %3.1’lik (11) kişi ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %0,6’sı önermeyi cevaplamamıştır. Katılımcıların %82.9’u Hz. Peygamberin hayatını okuduğunu ve O’nun hayatını bildiğini dile getirirken %13.4’ü bu konuda bilgisi olmakla beraber yeterli olup olmadığı konusundaki endişelerini dile getirmiştir. Hz. Peygamberin hayatını okumadığını ve bilmediğini söyleyenler %3.1 olarak belirlenmiş, katılımcıların büyük çoğunluğunun Hz. Peygamberin hayatı hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

“Cennete gideceğim kesin olsa şu an cennete gitmek için ölebilirim”⁸ önermesine gençlerin %46.0’ı katılıyorum, %24.9’u kararsızım, %28.9’u ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %0,3’ü önermeyi cevaplamamıştır. Her dinde temel amaç Cennete girmektir. İslam dininde de temel amaç öldükten sonra Cennete girebilmektir. Bu soru gençlerin dünya sevgisi ve dünyaya bağlılık durumları ölçülmek için sorulmuş, en büyük amaç olan Cennete girebilmek için ölümü tercih edip etmeyecekleri konusundaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bir Müslüman için Hz. Peygamberin rol model olduğu göz önüne alınarak gençlerin Peygamberimiz gibi yaşayıp yaşamadığı dindar bir gencin ölçütlerinden biri olarak belirlenmiştir. Günlük hayattaki davranışları bu doğrultuda düzenlemeye gayret edenlerin oranı %46.6 iken, %42.3 kararsız olduğunu belirtmiştir. %11.1’lik bir kısım ise katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Kutsal kitabımız olan Kur’an’ı Kerim’in ve kurallarının herkes için ve her zaman geçerli olduğu görüşüne gençlerin cevabını öğrenmek için sorduğumuz bu soruya %91.4

⁸“Kulat, M. A. (2017). Türkiye’ de toplumun dine ve dini değerlere bakışı. Ankara: MAK Danışmanlık” adlı çalışmada da aynı soru bulunmaktadır.

katılıyorum cevabı verirken %7.1 kararsız olduğunu belirtmiş, %1.1 ise katılmıyorum demiştir. %0,3'ü soruyu cevaplamamıştır. %91.4 katılımcı İslam Dininin kutsal kitabı olan Kuran'ı Kerim'in ve kurallarının herkes için ve her zaman geçerli olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Katılımcıların “Hakkı gözetmek (adalet) ve sabrı tavsiye etmek Müslüman'ın önemli özelliklerindedir” önermesine %94,3 gibi büyük bir oranla katılıyorum dedikleri görülmüştür.%3,4 kararsızım derken %2,0 oranında katılmıyorum demiştir. Katılımcıların %0,3'ü önermeyi cevaplamamıştır.

“İnsanların mutlu olmak için dine ihtiyaçları yoktur” önermesine %65,1 gibi büyük bir oranla katılmıyorum, %14,1 gibi katılıyorum demiştir. %20,0 kararsızım derken, %0,9 u önermeyi cevaplamamıştır. %65,1 insanların mutlu olabilmek için dine ihtiyaçları olduğunu dile getirmiştir.

İyi bir Müslüman, bütün davranışlarında Allah'ın rızasına uygun davranmayı amaçlamalıdır önermesine %89,9 gibi büyük bir oran katılıyorum cevabını vermiştir. %6,3 kararsız kalırken, %3,7 oranında katılmıyorum cevabı verilmiştir. Katılımcıların %0,6'sı cevaplamamıştır.

Hangi sıklıkla dua edersiniz?sorusuna %73,4 oranında sık sık cevabı veren gençlerin Allah'tan isteme bilincine sahip oldukları ve bir nevi ilahi iletişim olan duayibenimsedikleri görülmüştür. Soruya %20,6 oranında bazen yanıtı verilirken %2,6'sı hiçbir zaman dua etmem demiştir. Katılımcıların %3,4'ü soruyu cevapsız bırakmıştır. %94 gibi yüksek bir oranda katılımcının sık sık veya bazen dua ettikleri görülmektedir.

“Allah'a şükür, Allah korusun, İnşallah gibi kelimeleri kullanırım” önermesine %85,7 gibi büyük bir oranla sık sık, %10,0 oranında bazen, %0,9 oranında hiçbir zaman kullanmam cevabı verilmiştir. %95.7 gibi bir oran bazen veya sık sık Allah'a şükür, Allah korusun, inşallah gibi kelimeleri kullandıklarını beyan etmektedir.

“Sahip olduğum şeylerin Allah tarafından verildiğini bilirim ve şükür ederim” önermesinde %86,3 gibi büyük bir oranda sık sık, %9,1 oranında bazen ve %0,9'u da hiçbir zaman cevabı verilmiştir. Katılımcıların %3,7'si önermeyi cevapsız bırakmıştır. %95,4 sık sık veya zaman zaman sahip olduğu şeylerin Allah tarafından verildiğini bilip Allah'a şükür ettiğini dile getirirken, bu görüşe katılmayanlar %0,9 olmuştur.

“Dini bilgilerimi geliştirmek için başta Kur'an'ı Kerim olmak üzere farklı kaynaklardan faydalanırım” önermesine katılımcıların %46,3'ü oranında sık sık cevabı verirken %44,9 bazen ve %5,4 hiçbir zaman cevabını vermiştir. Katılımcıların %3,4'ü önermeyi cevapsız bırakmıştır. Dini bilgilerini geliştirmek için sık sık veya bazen de olsa başta Kur'an'ı Kerim olmak üzere farklı kaynaklardan faydalananların oranı %91,2 olarak belirlenmiştir.

Ölümü ne sıklıkla hatırlarsınız? sorusuna %52,0 oranında sık sık, %39 oranında bazen, %5,3 oranında hiçbir zaman cevabı alınmıştır. Katılımcıların %3,4 bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Genç de olsa ölümün insanlar için bir gerçek olduğu bilinmekte, %91 gibi bir

katılımcı sık sık veya bazen ölümü hatırladığını dile getirmektedir. Ölümü düşünmeyen ve bir anlamda ölüme hazırlık yapmayanlar ise %5,3 olarak tespit edilmiştir.

Bu genel tespitten sonra çeşitli sorulara verilen cevaplar cinsiyet açısından değerlendirilmiş, kadın ve erkeklerin inanç ibadet ve ahlaki konulardaki düşünceleri irdelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Allah'ın varlığına, birliğine bizi yaratıp yaşattığına inanıyorum.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın Sayı	187	4	1	192
	Yüzde	97,4%	2,1%	0,5%	100,0%
Erkek	Sayı	150	1	5	156
	Yüzde	96,2%	0,6%	3,2%	100,0%
Toplam	Sayı	337	5	6	348
	Yüzde	96,8%	1,4%	1,7%	100,0%

Dinin en temel esaslarından olan Allah'ın varlığına, birliğine ve bizi yaratıp yaşattığına iman etmenin sorgulandığı önermemize kadın öğrencilerin %97,4'ü, erkeklerin de %96,2'si katılıyorum cevabını vermiştir. Bu durum cinsiyet ayrımı yapmadan üniversite gençliğinde Allah'a iman konusuna verilen önemi ortaya koymaktadır.

İnanmadığım dinin ibadetlerini düzenli olarak yaparım.

		Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman	Toplam
Cinsiyet	Kadın Sayı	41	136	10	187
	Yüzde	21,9%	72,7%	5,3%	100,0%
Erkek	Sayı	28	113	9	150
	Yüzde	18,7%	75,3%	6,0%	100,0%
Toplam	Sayı	69	249	19	337
	Yüzde	20,5%	73,9%	5,6%	100,0%

Bir dinin inanç boyutunu destekleyen ve tamamlayan önemli bir diğer olgu ise ibadetlerdir. Buradan hareketle gençlerin ibadetleri yerine getirme sıklığını tespit etmek amacıyla yönelttiğimiz bu soruya cinsiyete göre cevaplar şöyledir: Kadınların %5,3'ü, erkeklerin de %6'sı hiçbir zaman ibadet etmediğini ifade etmiştir. Kadınların %21,9'u sık sık ve %72,7'si bazen cevabı verirken, erkeklerin %18,7'si sık sık, %75,3'ü bazen inandığı dinin ibadetlerini yerine getirdiklerini ifade etmiştir. Verilen cevaplara göre kadınların ibadetleri sık sık yerine getirme oranlarının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu görebilmekteyiz.

Ramazan ayının tamamını oruçlu geçiririm.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam
Kadın	Sayı	141	33	18	192

Cinsiyet	Y üzde	73,4%	17,2%	9,4%	100,0%
	Erkek Sayı	101	34	21	156
	Y üzde	64,7%	21,8%	13,5%	100,0%
Toplam	Sayı	242	67	39	348
	Y üzde	69,5%	19,3%	11,2%	100,0%

Ramazan ayının tamamını oruçlu geçiren kadınlar %73,4, erkekler %64,7 olarak belirlenmiş, kadınlardan %17,2, erkeklerden %21,8 kararsız olduklarını, kadınlardan %9,4, erkeklerden %13,5 ramazan ayının tamamını oruçlu geçirmediğini belirtmiştir. Kararsız olanlar Ramazan ayında tamamı olmasa da oruç tuttıkları şeklinde değerlendirilmiş, katılmıyorum cevabı verenler soruda böyle bir seçenek olmadığı için belki de Ramazan ayında hiç oruç tutmadığını belirtmek istediği şeklinde değerlendirilmiştir. Yine bu önermede de kadınların Ramazan ayını oruçlu geçirme oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kız/erkek arkadaş ile aynı evde yaşanmasında bir sakınca yoktur.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın Sayı	25	32	135	192
	Y üzde	13,0%	16,7%	70,3%	100,0%
Erkek	Sayı	48	33	76	157
	Y üzde	30,6%	21,0%	48,4%	100,0%
Toplam	Sayı	73	65	211	349
	Y üzde	20,9%	18,6%	60,5%	100,0%

Kız/erkek arkadaş ile aynı evde yaşanmasını doğru bulmayan ve sakıncalı gören kadınların oranı %70,3, erkekler %48,4 olarak belirlenmiştir. Oranlara bakıldığında kız/erkek arkadaş ile aynı evde yaşanmasına kadınların daha mesafeli oldukları görülürken erkeklerin bu konuda kadınlara kıyasla daha olumlu tavır sergiledikleri dikkat çekmiştir.

Evlenmeden çocuk sahibi olunmasında bir sakınca yoktur.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın Sayı	13	7	169	189
	Y üzde	6,9%	3,7%	89,4%	100,0%
Erkek	Sayı	15	21	120	156
	Y üzde	9,6%	13,5%	76,9%	100,0%
Toplam	Sayı	28	28	289	345
	Y üzde	8,1%	8,1%	83,8%	100,0%

Kadınların %89,4'ü, erkeklerin %76,9'u evlenmeden çocuk sahibi olunmasını doğru bulmadıklarını dile getirmişlerdir. Kadınlardan %6,9, erkeklerden %9,6 evlenmeden çocuk sahibi olunmasında bir sakınca olmadığını belirtmişlerdir. Evlenmeden çocuk sahibi olunmasını hem kadınlar hem de erkekler yüksek oranda doğru bulmadıklarını beyan

etmişlerdir. Verilen cevaplar bu iki cinsiyete göre kendi içerisinde kıyaslanacak olursa olumsuz cevap veren kadınların oranı erkeklerin oranından fazla olduğu görülmektedir.

Eşimin dindar biri olması eş seçiminde dikkat ettiğim özelliklerdendir.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	127	45	20	192
		Y üzde	66,1%	23,4%	10,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	77	40	40	157
		Y üzde	49,0%	25,5%	25,5%	100,0%
Toplam	Sayı		204	85	60	349
	Y üzde		58,5%	24,4%	17,2%	100,0%

Eş seçiminde eşinin dindar biri olmasına önem veren kadınlar %66,1, erkekler %49 olarak belirlenmiştir. Eşinin dindar olmasının önemi olmadığını belirten erkekler %25,5, kadınlar %23,4 olmuştur. Kadınların eş seçiminde dindarlık ölçütüne erkeklere oranla daha çok önem verdiği görülmektedir.

Arkadaşlarımın dindar olmasını tercih ederim.

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	78	63	48	189
		Y üzde	41,3%	33,3%	25,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	54	61	41	156
		Y üzde	34,6%	39,1%	26,3%	100,0%
Toplam	Sayı		132	124	89	345
	Y üzde		38,3%	35,9%	25,8%	100,0%

Arkadaşlarının dindar olmasını tercih edenlerden kadınların oranı %41,3, erkeklerin %34,6 olarak belirlenmiştir. Kadınlardan %25,4, erkeklerden %26,3 arkadaşlarının dindar olmasının kendileri için önemli olmadığını beyan etmiştir. Arkadaş seçimi ve arkadaşlıkta başka değerlerin de önemli olduğu vurgulanmıştır. Arkadaş seçiminde dindarlık tercihinin öne çıkaran kadınların daha fazla olduğu görülmektedir.

Günah işlediğinizde pişman olur musunuz?

		Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	157	27	3	187
		Y üzde	84,0%	14,4%	1,6%	100,0%
	Erkek	Sayı	100	46	4	150
		Y üzde	66,7%	30,7%	2,7%	100,0%
Toplam	Sayı		257	73	7	337
	Y üzde		76,3%	21,7%	2,1%	100,0%

Bir günah işlediğinde hiçbir zaman pişman olmayan kadınların oranı %1,6 iken erkekler %2,7 olarak belirlenmiştir. Kadınların %98,4'ü bir günah işlediğinde sık sık veya bazen pişman olduğunu belirtmiş, bu oran erkeklerde %97,3 olmuştur. Günah işlemeye karşı

sorumluluk ve pişman olma konusundaki hassasiyetin her iki cinsiyet için de yüksek olduğu görülmüştür.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

İslam dinine göre insan en mükemmel bir şekilde yaratılmış, bu durum “*Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık*” (Tin: 4) ayetiyle haber verilmiştir. Eşrefi mahlukolarak yaratılan insan Allah’ın yeryüzündeki halifesi olarak görülmüştür. Bu nedenle İslam dininde insana değer verilmiş, iki dünya saadetini elde etmesi için kendilerine kılavuzluk yapacak peygamberler ve kitaplar gönderilmiştir. İslam dininde İnsan hayatının her aşamasında olduğu gibi konumuzla bağlantılı olanağın da büyük önem verilmiş, Kur’an’da *feta* kelimesi ile dile getirilen gençlik ve gençliğin özellikleri dile getirilmiştir. Bir hadiste kıyamet gününde kişiye sorulacak ilk sorular arasında gençliğini nerede ve nasıl geçirdiğinin sorulacağı haber verilmiştir (Karaman, 2016, 160). Başka bir hadiste de beş şey gelmeden evvel kıymeti bilinmesi istenen maddeler arasında ihtiyarlık gelmeden önce gençliğin kıymetinin bilinmesi istenmiştir (Camii’s-Sağır, 2:16, Hadî No: 1210). Gençlikte yapılan ibadetler daha makbul kabul edilmiş ve bu konuda Hz. Peygamber “Allah, gençliğini Allah’a itaat yolunda geçiren genci sever” buyurmuştur (Camii’s-Sağır, 2:288, Hadî No: 1867). Kıyamet günü Allah’ın rızasını kazanıp arşın gölgesinde gölgelenecek 7 sınıf arasında gençliğini nefsinin esiri olmadan iman, ibadet ve güzel ahlak ile geçiren gençlerin de yer alacağı haber verilmiştir. Hz. Peygamber gençlere önem vermiş, verdiği görev ve yetkiler ile de onları onurlandırmıştır. İslam dinine inanan ve bu dinin yayılması, yaşatılması için mücadele veren çok sayıda genç olmuştur. Günümüzde ise başta ülkemiz olmak üzere tüm toplumlar gençlere büyük önem vermekte, gençleri geleceğin teminatı olarak kabul etmektedir.

Bu çalışmada örneklemimizi oluşturan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi merkez kampüsü öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda gençlerin dini eğilimleri ölçülmüştür. Sorularımız genel olarak iki boyuttan oluşmaktadır. İlk boyutta inanç ve beraberinde toplumsal ve ahlaki değerlerin ölçülebileceği sorular yöneltilmiştir. İkinci boyutta ise daha çok dini pratikler ve yerine getirilme sıklığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Veri analizi sonucunda Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinden anketimize katılan gençlerin %96,3’ünün Allah’ın varlığına birliğine iman ettiği, %60.9 ibadetlerini tam ve doğru olarak yapabilmek için kendilerine lazım olan dini bilgilerinin yeterli olduğu, dini bilgisi olmakla beraber yeterliliği konusunda tereddüdü olanlarla bu oranın %92’lere yükseldiği görülmektedir. Yeterli dini bilgiye sahip olmayanlar ise %6.9 olmuştur. İslam dininin Kutsal kitabı Kur’anı Kerimi orijinal Arapça metninden okuyanlar %58.3, okuyamayanlar % 24.3 olarak belirlenmiş, %17.4 kararsız olanlar Kur’an’ı Kerimi Arapça metninden okuyabildiğini ancak doğru okuyup okuyamadığı konusunda tereddütlerinin olduğu ya da iyi okuyamadığı şeklinde değerlendirilmiştir. Toplumda zaman zaman dile getirilen dinin zorluğu, hayatı kısıtladığı, yaşamdan tat alınmasına engel olduğu şeklindeki iddia ve söylemlere gençler %84,0 gibi yüksek bir oranla katılmamıştır, sadece %6.9’luk kısım dini kuralların özgür yaşamayı kısıtladığını belirtmiştir. Katılımcıların %11,7’si İslam dininde önemli bir mekan olan ve namazların kılındığı camiye hiçbir zaman gitmediğini belirtmiştir. Camiye bazen gidenlerle sık sık gidenlerin toplamı %84,6 olarak belirlenmiştir. İslam dinin beş

şartından bir tanesi olan oruç ibadetine büyük önem verildiği görülmüş, %69,1'i Ramazan Ayı'nın tamamını oruçlu geçirdiğini ifade etmiş, ramazan ayında hiç oruç tutmayanlar %11,1, tamamı olmasa da ramazan ayında orucun bir kısmını tutanlar %19,1 olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan %88,2'sinin ramazan orucunun tamamını veya bir kısmını tuttuğu görülmüştür.

Katılımcıların %82,9'u İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in hayatını okuduğunu ve bu konuda bilgi sahibi olduğunu dile getirmiş, %3,1 okumadığını ve bu konuda bilgi sahibi olmadığını bildirmiştir. %13,4'ü bu konuda bilgisi olmakla beraber yeterli olup olmadığı konusundaki endişelerini dile getirmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun Hz. Peygamberin hayatı hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Günah işlediğinizde pişman olur musunuz? sorusuna katılımcıların sadece %2,0'si hiçbir zaman cevabı vermiş, %73,4 oranında sık sık, %20,9 oranında bazen pişman olduğunu dile getirmiştir. %94 oranında bir katılımcı sık sık veya bazen de olsa yaptığı hatadan ve işlediği günahattan pişmanlık duyduğunu dile getirmiştir.

Genel olarak Allah'a inanç, ibadet, ahlak, din hakkında yeterli bilgi, din açısından kadın/erkek ilişkileri gibi konularda gençlerin ülke genelindeki geleneksel anlayışa sahip oldukları kanaatine varılmıştır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde birçok konuda kız/kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Ahlaki değerlere bağlılık ve itikadî boyuttaki yansımalar araştırmanın uygulandığı coğrafyanın sosyo-kültürel yapısı ile örtüşür niteliktedir. Nevşehir, bulunduğu konum itibarıyla muhafazakar bir toplum tanımlaması içerisinde ele alınabilir. Her ne kadar üniversiteler kozmopolit bir yapıya sahip olsa da araştırmamızda Nevşehir'in muhafazakar toplum yapısına paralel bir sonuç elde edilmiştir.

Araştırmamızda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak gençlerin dini pratikler hakkında bilgi sahibi oldukları, uygulama konusunda da hassasiyet gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bununla beraber bazen ve ara sıra cevabı verenlerin de önemli oranda olduğu dikkat çekmiştir. Bulgulardan hareketle gençlerin pratikleri ihmal etmelerindeki sebeplerle ilgili olarak yaş dilimi, gündelik telaşları, arkadaş gruplarına aidiyet isteği, dünyevi zevkleri daha cazip bulmaları, ders ve iş saatlerinde ibadetlerin aksatılabileceği düşüncesi gibi durumlardan söz edilebileceği değerlendirilmiştir.

Tüm bulgular göz önünde bulundurulduğunda ibadet boyutunda çeşitli nedenlerden dolayı aksaklıklar olsa da inanç ve değer boyutunda birbirini destekler nitelikte dindar bir gençlik algısı gözlemlenmiştir. Gençlerin Allah'a, Peygambere, Kur'an'a iman ve İslam dinini kabul noktasında bir problemin olmadığı dikkat çekmekte, ülke genelindeki Müslüman oranına benzer bir sonucun var olduğu görülmektedir. İbadetleri yerine getirme konusunda sık sık veya bazen cevabı verenlerin toplamı da dikkat çekecek kadar yüksek görülmektedir. En dikkat çekici ve çarpıcı sonuç dindar olan kişilere duyulan güven azlığı olmuş, dindar olan, dindar görünen veya dindar geçinen kişilerin bu dindarlıklarının gereklerini topluma ve çevreye yansıtamadıkları olmuştur. Bir günah işlediğinde pişmanlık duyup duymadıkları sorumuza verilen yüksek orandaki pişmanlık duyma da gençlerde dini hassasiyetin var olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Sonuçta Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi gençliğinin dini değerlere bağlı, ibadetleri yerine getirmeye gayret gösteren, yerine getiremediğinde ıstırabını duyan bir gençlik olduğu anlaşılmıştır. İslam dininin emir ve yasakları ile ahlaki kurallarına uyum konusunda da ciddi bir hassasiyet olduğu görülmektedir.

Çalışmanın yapıldığı 2017-2018 eğitim öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin merkez ve taşra teşkilatlarında 23.000 civarında öğrenci eğitim almıştır. 81 vilayetten öğrencisi bulunan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin öğrenci profilinin ülke genelindeki üniversite öğrencilerinin genel durumu ve din algısı hakkında bir fikir vermektedir. Ülke genelinde tüm üniversiteler veya tüm üniversite öğrencileri için aynı sonucu söylemek zor olsa da Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi gençliğinin ülke genelindeki üniversite gençliği için de bir fikir vereceği varsayılmaktadır. Farklı yer ve zamanda gençler üzerine yapılan araştırmalarda da verilerimiz ile örtüşen sonuçlar çıkmış, bu durum çalışmanın geçerlik düzeyini artırmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2014 yılında yurt çapında gerçekleştirilen geniş katımlı “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması” adlı bir çalışmada Allah’ın varlığına, birliğine inanıp bundan hiç şüphe duymadığını belirtenlerin oranı %98,7 olarak belirlenmiştir (DİB, 2014, 11). *Türk Gençliği 98: Suskun Kitle Büyüteç Altında* adlı araştırmada, gençlerin %89,3’ü “Allah’a ve dine inandıkları” cevabını vermiştir. Benzer bir şekilde, TESEV’in Prof. Dr. İnci Erdem Artan tarafından yapılan *Üniversite Gençliği Değerleri: Korkular ve Umutlar* başlıklı 2005 yılında yayımlanan araştırmasının sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin %94’ü Allah’a inandıkları cevabını vermişlerdir (akt. Lüküslü, 2015, 174-175). Örneklerde görüldüğü üzere başka çalışmalarda da inanç konusunda verilerimizi destekleyen sonuçlar çıkmış, gençlerin çok büyük bir çoğunluğunun “Allah’a ve dine inandığı” görülmüştür.

Aygün ve Karadeniz tarafından Giresun Üniversitesinde İmam Hatip Lisesi mezunu öğrenciler hariç ön lisans ve lisans öğrencilerinden 375 kişiye uygulanan bir ankette erkeklerin %62,8’i, kızların ise %73,5’ü Kur’an’ı Arapça metninden okumasını bilmektedir. Kısmen seçeneği dahil kız öğrencilerin Kur’an’ı Arapça metninden okuma oranı, erkek öğrencilerden %10,7 daha fazladır. Ankete katılan gençlerin, “kısmen” seçeneği de dahil olmak üzere Kur’an’ı Arapça metninden okuyabilme ortalaması ise %67,9 olmuştur (Aygün & Karadeniz, 2017, 101-103).

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Giresun Üniversitesinde ortaya çıkan veriler Türkiye genelinde yapılan araştırma sonuçları ile de desteklenmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığınca (DİB) 2014 yılında TÜİK’e yaptırılan ve ülke genelini kapsayan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması”na göre erkeklerin %34,3’ü, kadınların ise %49,3’ü Kur’an okumayı bilmektedir (DİB, 2014, s. 88). Hem araştırma yapılan iki üniversitede hem de Türkiye genelinde kadınların Kuran’ı orijinal metninden okuma oranı erkeklere göre daha yüksektir.

Nazmi Avcı tarafından 2005-2006 eğitim öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesinde tüm öğrencileri temsil edecek şekilde üniversite genelindeki fakülte, yükseköğretim ve enstitülerde öğrenim gören öğrencilerinden örneklem gurubuna uygulanan bir anket araştırmada ise dine ve dinsel değerlere bağlılık konusunda gençlerin %51,7’si bağlılıklarını beyan etmişlerdir. Hiç bağlı olmayıp inandıklarını ifade edenlerin oranı %32,9

iken, %3,7'si de inanç sahibini olmadıklarını belirtmişlerdir(Avcı; 2007; 102, 132). Aynı araştırmada evliliği gereksiz bir kurum olarak görüp evlenmeden birlikte yaşanabilir diyenler %14,1 olmuş, katılımcıların %48,0'i evliliği kutsal bir kurum, %37,9'u toplumun varlığı ve devamı için gerekli bir kurum olduğunu belirtmiştir (s.118).Sakarya ili merkez ilçelerde ikamet eden elli ve yaş üzeri üniversite mezunlarından 210 kişiye uygulanan bir ankette ise katılımcılardan ibadetleri her zaman yapanlar %52,9 olmuş, sıklıkla yapanlar %26,2 olarak tespit edilmiştir. Hiçbir zaman ibadet yapmayanlar %3,3 olarak belirlenmiştir. İbadetlerini her zaman ve sıklıkla yapanlar %89,1 olurken bazen ve nadiren yapanlarla birlikte %96,3 gibi yüksek bir katılımcının ibadetin bilincinde olduğuna inanıp yerine getirmeye çalıştıkları görülmüştür. Aynı araştırmada hiç dua etmeyenler %1,4 olarak belirlenmiş, her zaman %79, sıklıkla %15,8 dua ettiklerini bildirmiştir. %94,8 düzenli olarak dua yaptıklarını veya yapmaya çalıştıklarını beyan etmiş, bazen ve nadiren dua yapanlarla oran %98,6 ya yükselmiştir. Yaptıklarından pişman olup yaratıcıya sığınma ve af dileme konusunda hiçbir zaman af dilemeyenlerin oranı da %1,4 olmuş, %87,1 her zaman, %9,5 sıklıkla af dilediklerini beyan edenlerin toplamı %96,6 olarak tespit edilmiştir. Bazen ve nadiren de olsa af dileyenler ile beraber bu oran %98,6 gibi yüksek bir orana tekabül etmektedir (İnce,2013, 218, 234). Bu çalışma elli yaş üzeri de olsa üniversite mezunlarına uygulandığı için araştırmamızda örneklem olarak kullanılmıştır.

Asım Yapıcı'nın Çukurova Üniversite'sinde 840 lisans öğrencisi ile yapılan "Yeni Bir Dindarlık Ölçeği ve Üniversiteli Gençlerin Dinin Etkisini Hissetme Düzeyi: Çukurova Üniversitesi Örneği" adlı çalışmasında faktör yük değerleri tespit edilirken "Evleneceğim kişinin dindar olmasını tercih ederim" maddesinin faktör yük değerinin .87 ile en yüksek değeri temsil ettiği tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak evlilik konusunda öğrencilerin eş seçim sürecinde dindarlığa özel bir önem verdikleri görülmekte, evleneceği kişinin dindar olması konusunda öğrencilerin hassasiyetinin yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Aynı araştırmada "arkadaşlarımın dindar olmasını tercih ederim" şeklindeki bir soruya verilen cevaplar eşinin dindar olmasını tercih edenlerden daha az çıkmıştır (Yapıcı, 2016, 79-81). Tarafımızdan yapılan çalışmada da eşinin dindar olmasını tercih edenlerin oranının yüksek olması üniversite gençliğinde dindar eşin kendilerini daha mutlu edeceği algısı görülmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2014 yılında ülke genelinde yaptırılan çok geniş katılımlı "Türkiye'de Dini Hayat Araştırması" verileri tarafımızdan yapılan çalışmalardaki namaz, oruç ve dua konusundaki benzer soruların verileri ile büyük oranda uyusmaktadır.Örneklerde de görüldüğü üzere farklı zamanlarda ve farklı yerlerde yapılan araştırmalarda elde edilen veriler tarafımızdan yapılan çalışmada elde edilen veriler ile de paralellik göstermektedir. Bu sonuç ise araştırma verilerinin güvenilir ve geçerliliğini artıran önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile Araştırmaları Kurumu(1997) *Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları,Ankara.
- Akyüz, İ. (2014). “Türkiye’de Gençlik, Din, Değerler Konusunda Yapılan Ampirik Araştırmaların Yöntem Ve İçerik Analizi”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 30, ss. 1-20.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik: Bir Değerler Sosyolojisi Denemesi*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Ayğün, A.-Karadeniz, H. “Üniversite Gençlerinin Kur’an’a Dair İlgi, Algı ve Bilgileri: Giresun Üniversitesi Örneği”. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi (KSBD)*, İlkbahar 2017, yıl. 9, sayı,16, s.97-133.
- Baran G.A. (2013). “Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış”. *Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Araştırmaları Dergisi*, S. 1, ss. 6-25.
- Beşirli, H. (2013). *Gençlik Sosyolojisi: Politik Toplumsallaşma ve Gençlik*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Cami üs-Sağir: <http://hadisler.vesiletunnecat.com/c/camiussagir/indexana.htm> (2:16, Had   No: 1210), (4:378, Had   No: 5685),(2:288, Had   No: 1867).
- Doğan, İ. (2009), *Sosyoloji- Kavramlar ve Sorunlar*, Pegem Akademi, 8. Baskı, Ankara.
- Gündüz, T. (2014).*Ergenlik Dönemi Din Eğitimi*, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.
- Hökelekli, H. (2010). *Din Psikolojisi*, 1. Baskı (Ed. H. Hökelekli). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Işık, H. (2018). *Kişilik ve Dindarlık İlişkisi (Artvin İli Örneği)*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- İnce, A. (2013). “Elli ve Üzeri Yaş Grubundaki Üniversite Mezunlarında Dini Hayat”, *Toplum Bilimleri Dergisi - Vol.Cilt 7 Sayı 13 - pp. 211-238*.
- Karaman, H. (2016), *Din ve Sosyal Hayat*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Lüküslü, D. (2015). *Türkiye’de "Gençlik Miti" 1980 Sonrası Türkiye Gençliği*. İletifim Yayınları, İstanbul.
- Türkiye’de Dini Hayat Araştırması. (2014), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Yapıcı, A. (2006). “Yeni Bir Dindarlık Ölçeği Ve Üniversiteli Gençlerin Dinin Etkisini Hissetme Düzeyi: ukurova Üniversitesi Örneği”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 66-116.

Ek1: Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket gençlerin dini eğilimlerini ölçmek amacıyla uygulanmaktadır. Önemli olan kimin ne cevap verdiği değil, verilen cevapların doğru olmasıdır. Bu nedenle isim yazmadan görüşlerinizi şeffaf bir şekilde paylaşmanız bize yardımcı olacaktır. Katılımınız ve katkınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yaş: () 18-23 () 24-30

Medeni Durum: () Evli () Bekar

Cinsiyet: () Kız () Erkek

Eğitim Durumu: () Önlisans () Lisans () Lisans üst ü

Gelir Durumu: () 0-500 () 501-1000 () 1001 ve üzeri

Fakülte/ Yükseköğretim :

Bölüm :

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1. Allah'ın varlığına, birliğine bizi yaratıp yaşattığına inanıyorum.			
2. İbadetlerimi doğru bir şekilde ve tam olarak yerine getirebilecek kadar dini bilgiye sahibim.			
3. Çocuklukta aile, cami, Kur'an kursu gibi kurumlarda dini bir eğitim alınması önemli ve gereklidir.			
4. Kur'an'ı Kerim'i Arapça hattından okuyabilirim.			
5. Kur'an'ı Kerim'in Türkçe mealini okudum.			
6. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (SAV) hayatını okudum/biliyorum.			
7. İslam'da herhangi bir dini cemaate veya tarikata bağlı olmaya ihtiyaç yoktur.			
8. Cennete gideceğim kesin olsa şuan Cennete gitmek için dēbilirim.			
9. Kız/erkek arkadaş ile aynı evde yaşanmasında bir sakınca yoktur.			
10. Başkalarına zarar verilmediği takdirde alkol kullanılabilir.			
11. Din, insanların özgür yaşamasını kısıtlar ve yaşamdan tat almasını engeller.			
12. İş, ders, okul gibi çeşitli sebeplerle bazı namaz vakitleri kılınmasa da olabilir.			
13. Ramazan ayının tamamını oruçlu geçiririm.			
14. Günlük hayatımı ve davranışlarımı Peygamberimizin sünnetlerine göre düzenlemeye gayret ederim.			
15. Kur'an'ı Kerim tüm insanlığa gelmiştir ve içeriği geçmişte			

de bug ün de ge çerlidir.			
16. Her şeyde ilahi bir hikmet (sır) vardır.			
17. Hakkı gözetmek (adalet) ve sabrı tavsiye etmek Müslümanın önemli özelliklerindedir.			
18. Eşimin dindar biri olması eş seçiminde dikkat ettiğim özelliklerdendir.			
19. Arkadaşlarımın dindar olmasını tercih ederim.			
20. İnsanların mutlu olmak için dine ihtiyaçları yoktur.			
21. Evlenmeden çocuk sahibi olunmasında bir sakınca yoktur.			
22. Dindarlığın göstergeleri sadece ibadetler değildir, önemli olan vicdan (iç) temizliğidir.			
23. İyi bir Müslüman, bütün davranışlarında Allah'ın rızasına uygun davranmayı amaçlamalıdır.			
24. Bir kişinin dindar olması onun güvenilir olduğunu gösterir.			
25. Dini sohbetlerin yapıldığı bir toplulukta bulunmak isterim/hoşlanırım.			

Lütfen, aşağıdaki ifadelerden size uygun gelen seçeneği (X) işareti koyarak belirtiniz.

	Sık sık	Bazen	Hi ç bir Zaman
1. Camiye/ mescide hangi sıklıkla gidiyorsunuz?			
2. Hangi sıklıkla dua edersiniz?			
3. Allah'a şükür, Allah korusun, İnşallah gibi kelimeleri kullanırım.			
4. Günah işlediğinizde pişman olur musunuz ?			
5. İslam dini ile ilgili bilgi edinmek için araştırmalar yaparım.			
6. Görev, sorumluluk ve işlerimde helal ve haram ölçülerine dikkat ederim.			
7. İnanduğım dinin ibadetlerini düzenli olarak yaparım.			
8. Sahip olduğum şeylerin Allah tarafından verildiğini bilirim ve şükür ederim.			
9. Dini bilgilerimi geliştirmek için başta Kur'an'ı Kerim olmak üzere farklı kaynaklardan faydalanırım.			
10. Ölümüne sıklıkla hatırlarsınız?			